

УДК 371

М. Дутка

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У НІМЕЧЧИНІ

М. Dutka

THE PECULIARITIES OF FOREIGN STUDENTS EDUCATION IN GERMANY

Німеччина – поряд зі Сполученими Штатами Америки й Великою Британією – належить до найпривабливіших країн у світі для навчання іноземних студентів. Огляд Британської ради, здійснений нещодавно, вивів Німеччину на перше місце в рейтингу 11 найбільших учасників ринку надання послуг у сфері освіти для іноземних студентів.

Кількість іноземців серед випускників німецьких ВНЗ постійно зростає. А вже ВНЗ Німеччини, по-перше, мають бездоганну репутацію і високий сучасний рівень надання освітніх послуг, по-друге, пропонують можливість безкоштовного навчання. Інтерес українців до навчання в Німеччині залишається високим і продовжує зростати. У 2012 року українські студенти посідали тут шосте місце поміж усіх студентів-іноземців. Найбільше українців цікавлять економічні науки, право, інженерні науки, германістика, міжнародні відносини. Хто бажає навчатися у Німеччині, той може вибрати серед більш ніж 16 000 навчальних програм та спеціальностей.

Серед усієї розмаїтості ВНЗ Німеччини особливе місце займають університети, яким притаманне гармонійне поєднання старих університетських традицій і сучасних досягнень в науці і техніці. Старі класичні університети (Universität, скорочено Uni), у тому числі технічні (Technische Universität) відзначаються широким вибором предметів і передбачають серйозну теоретичну підготовку. Всі вони керуються старим гумбольдтським ідеалом, який передбачає єдність дослідницької та викладацької діяльності. Технічні університети надають великого значення фундаментальним дослідженням. Дев'ять провідних технічних університетів Німеччини об'єдналися в «ініціативу ТУ9». Ці університети звертають особливу увагу на міжнародну співпрацю і координують свої численні пропозиції щодо навчання для іноземних студентів.

Поряд з класичними університетами сьогодні в Німеччині з'являється все більше й більше вищих навчальних закладів, які роблять акцент на міждисциплінарному навчанні та тісному зв'язку теорії і практики. Це, наприклад, університети прикладного напрямку (Fachhochschulen), а також різні спеціалізовані ВНЗ, включаючи педагогічні (Pädagogische Hochschulen), теологічні (Hochschulen in kirchlicher Trägerschaft), музичні, художні, кінематографічні (Hochschulen für Künste, Musikhochschulen) тощо. Спортсменів, журналістів і лікарів готують як на відповідних факультетах університетів, так й у декількох спеціалізованих навчальних закладах (Sporthochschulen, Medienhochschulen тощо).

В університетах прикладного напрямку можна здобути професії в таких областях, як інженерна справа, сільське господарство, економіка, менеджмент тощо. Навчаються тут 3-4 роки, передбачений рік стажування, великого значення надається безпосереднім зв'язкам з фірмами та підприємствами. На частку Fachhochschulen припадає значний відсоток іноземних студентів.

Основний принцип вищої освіти Німеччини – „академічна свобода“, що передбачає свободу викладання і свободу навчання. Перша полягає у самостійному виборі викладачем змісту і методики викладання, друга – у самостійному виборі студентами кола навчальних дисциплін та певній автономізації навчального процесу від контролю з боку адміністрації навчальних закладів. Студенти можуть обирати не тільки предмети, але й викладачів, яким будуть складати екзамени, тему для написання магістерської або дослідницької роботи.

У ВНЗ Німеччини може вступити кожен іноземець за умови виконання певних умов допуску до навчання. Для вступу українцям не потрібно здавати вступні іспити, але необхідно закінчити як мінімум два курси денної або чотири курси заочної форм навчання на батьківщині. Важливою умовою є також відмінне володіння німецькою мовою, котре потрібно підтвердити в ході здачі іспиту. Це може бути TestDaF (Test Deutsch als

Fremdsprache) або іспити Інституту ім. Гете, включаючи Zentrale Oberstufenprüfung (ZOP), Kleines Deutsches Sprachdiplom (KDS) і Großes Deutsches Sprachdiplom (GDS). Існує також можливість здати мовний тест DSH безпосередньо в тому ВНЗ, в який студент вступає. Іноді потрібно здати кваліфікаційний іспит (Feststellungsprüfung), що включає й перевірку мовних знань.

Багато іноземних студентів навчаються спочатку на підготовчому відділенні університету - у так званому Studienkolleg. Такі відділення є при багатьох університетах. Навчання тут безкоштовне і триває два семестри. Передумовою для навчання є завершення одного року навчання в українському ВНЗ та володіння німецькою мовою на рівні B1. Мовна й навчальна підготовка в Studienkolleg орієнтована на обрану студентом спеціальність і підрозділяється на наступні напрямки: T-Kurs (технічні дисципліни, математика, природничі науки), M-Kurs (медицина, фармацевтика, біологія тощо), W-Kurs (економіка й соціологія), G-Kurs (гуманітарні й суспільні науки, мистецтво, германістика), S-Kurs (всі мовні дисципліни, крім германістики). Наприкінці другого семестру здається кваліфікаційний іспит.

Для того, щоб підвищити інтерес іноземних абітурієнтів до навчання у Німеччині, введено міжнародні бакалаврські, магістерські та аспірантські програми, мовою викладання яких є англійська мова.

Для іноземних студентів у Німеччині є ціла мережа соціальної та фахової підтримки. Це, насамперед, відділ по роботі з іноземними студентами (Akademisches Auslandsamt), що займається питаннями подання заяви на навчання, допуску і наданням консультацій, та Студентська організація (Studentenwerk), що займається питаннями розміщення, харчування та соціальних послуг.

Через те, що навчання у ВНЗ Німеччини здебільшого безкоштовне, самі вони, як правило, ніяких стипендій не надають. Проте цілий ряд стипендіальних програм для студентів, випускників ВНЗ, аспірантів та молодих науковців з України пропонують DAAD (Німецька служба академічних обмінів) урядові і неурядові організації, низка різних дослідницьких закладів і фондів Німеччини.

Німецька служба академічних обмінів (DAAD) проводить особливо велику роботу щодо залучення до навчання та проведення досліджень у Німеччині іноземних студентів і молодих вчених, підвищенню мобільності німецьких студентів та інтернаціоналізації ВНЗ. Кожен третій студент з Німеччини проводить частину свого навчання за кордоном, адже міжнародний досвід, зважаючи на глобальні виклики, став сьогодні особливо важливою кваліфікацією. Як зазначає президент DAAD Маргрет Вінтермантенль: „Нам потрібні молоді люди з доброю освітою, які розуміють інші культури“.

Інтернаціоналізація ВНЗ Німеччини та зростання академічної мобільності студентів в цілому дають можливість студентам-іноземцям брати участь в різноманітних навчальних або навчально-дослідницьких програмах, отримати якісну європейську освіту по обраному напрямку підготовки, набути професійного досвіду роботи у період проходження практики на закордонному підприємстві або під час стажування в науковій лабораторії, розширити свої знання у всіх областях європейської культури, удосконалити рівень володіння іноземною мовою.

Все це можуть отримати студенти і завдяки системі подвійного диплому. Учасники програми двох дипломів навчаються за узгодженими двома університетами навчальними планами. Програма навчання у двох країнах побудована таким чином, що у німецькому ВНЗ студенту перезараховують виконання навчальних планів на батьківщині, а в Україні до індивідуального плану навчання включають ті дисципліни, які він вивчав у Німеччині. Навчання за програмою двох дипломів дає можливість студенту упродовж усього періоду навчання у ВНЗ провчитись один або більше семестрів у німецькому навчальному чи науковому закладі, де готують фахівців за цією ж спеціальністю, із зарахуванням дисциплін (кредитів) та періодів навчання.

Зрозуміло, що здобуття другого диплома — це й додаткове навантаження для студента. Проте після складання всіх необхідних іспитів студент отримує диплом на батьківщині та диплом німецького ВНЗ, що значно підвищує шанси успішно працевлаштуватись як на ринку праці України, так і країн ЄС.